

1. základní pojmy:

- * dezén – vzor textilie zhotovený potiskováním
- * dostava tkaniny – počet osnovních a útkových nití na ploše 1 cm. Vyčísluje se zlomkem, činitel udává počet nití osnovy a jmenovatel počet útkových nití. Buď se podíváme textilní lupou se čtverečkem 1cm² nebo se uštrihne čtvereček 5x5 cm a z něj se vytahují nitě až se dojde k 1cm² a ty zbylé nitě se spočítají.
- * osnova – soustava nití uložená ve směru délky tkaniny
- * pletenina – plošná textilie vyrobená vzájemným propletením jedné soustavy nití. Rozlišujeme pleteninu zátažnou (z vodorovné soustavy nití) a osnovní (svislá soustava).
- * příze – skládá se z několika vzájemně zakroucených vláken
- * steh – jednotka vzniklá od jednoho vypíchnutí po druhé vypíchnutí jehly.
- * střída vazby (opakování) – je skupina nití a útků tvořící samostatný celek vazby vzorů, který se opakuje (střídá) po šířce i délce tkaniny. Obvykle stačí zakreslit pouze střidu červeně, podle ní se navádí osnova do brda tkalcovského stavu. Dělí se na základní (plátno, kepr, atlas), odvození (od vazby plátnové, keprové a atlasové), složení (komponované) – štruks, krep, vaflová vazba, barevné vzorování), ostatní vazebné techniky (vlasové tkaniny, dvojitě tkaniny, smyčkové, perlinkové vazby).
- * systém značení textilních vláken – Označení všech druhů vláken se řídí podle normativního označování všech druhů vláken a uvádění tohoto označení na výrobcích viz ČSN 80 0000 z 18.4.1966. Umělá vlákna vyrobená chemickou technologií mají společné označení tvaru vláken malými písmeny: v – vlákna, h- hedvábí, s – stříž

Vlákna	Značení	Příklad
<i>přirozená textilní</i>	<i>aa</i>	<i>ov – ovčí vlna</i>
<i>hutnická textilní</i>	<i>Aa</i>	<i>Zl – zlatá vlákna</i>
<i>chemická textilní:</i> <i>z přírodních polymerů</i> <i>ze syntetických polymerů</i>	<i>AAa</i> <i>AAAA</i>	<i>VSh – viskózní hedvábí</i> <i>PADs – polyamidová stříž</i>

textilní vlákna se dělí na – klasická vlákna (ba, vlna, he, le) a chemická vlákna (syntetická a regeneráty celulózy).

Původ vlákna	Charakteristika	Druh vlákna
<i>vlákna rostlinná:</i> <i>ze semenné složky</i> <i>ze stonků</i>	<i>jednobuněčná (se)</i> <i>lýková (ly)</i>	<i>bavlna – ba</i> <i>len – ln</i> <i>konopí – kn</i> <i>juta – ju</i> <i>ramie – ra</i> <i>sisal -</i>
<i>vlákna živočišná:</i> <i>zvířecí srst</i> <i>výměšek housenek</i>	<i>vlna (vl)</i> <i>pravé hedvábí (ph)</i>	<i>ovčí vlna – ov</i> <i>pravé - bm</i>

- * textilní výrobek – je to textilie (tkanina, pletenina, krajka, netkaná textilie atd.) Textilie se skládají z přadláckých výrobků nebo vláken, přadlácké výrobky (příze, nit,

gréž, hedvábí apod.) se skládají z vláken. Vláknem je ústředním stavebním článkem textilu, z něj se zhotovuje příze.

- * tkanina – textilní plošný výrobek vzniklý křížením dvou soustav nití v určitém rytmu
- * útek – nit proplétající se mezi osnovními nitěmi v určité vazbě
- * vazba – způsob křížení osnovních a útkových nití; rozlišujeme vazbu plátňovou, keprovou, atlasovou a od nich odvozené další vazby, způsob vzájemného provázání soustavy osnovních a útkových nití
- * vazný bod – osnovní nebo útkový vazný bod podle toho, která z nití těchto dvou soustav je nahoře. Osnovní bod – osnovní nit váže nad útkem na lícové straně. Vyjadřuje se na vzornici plným čtverečkem, útkový vazný bod čtverečkem prázdným.
- * vlákno – se skládá z jedné jednotky textilního podlouhlého materiálu přírodní, umělé, kovový
- * vzor – zdobný prvek textilie, může vznikat při tkaní, pletení, háčkování, paličkování nebo být dodatečně vytvořen na povrchu textilie jako např. aplikace, výšivka atd.

2. základní pojmy - technologie:

- * barvení – částičky barviva rozpuštěné v lázni se přichycují na povrchu vláken a na nich ulpívají. Nejde je už vyprat. Např. modrotisk – metoda barvení tkaniny pomocí negativního tisku; na bílou tkaninu se nanese rezerva (pop) ve tvaru požadovaného vzorku a po zaschnutí se ponořila do barvicí lázně s příměsí (indigo a později chemické sloučeniny); jakmile se tkanina vyjmula z lázně, barvicí látka se vzduchem zreagovala a obarvila tkaninu na modro, místa zakrytá rezervou zůstala bílá
- * mandlování – vyhlazování tkaniny, zejména plátna, na madlu, tj. na zařízení, které uhlazuje tkaninu tlakem válců
- * předení – urovnání vláken do souběžné polohy a jejich zakroucení, při tom vzniká příze různé tloušťky. Předení lze rozdělit na předpřádání a dopřádání. Při předpřádání se vlákna urovňají v tzv. rouno, které se shrne v lehký pramen v němž jsou vlákna paralelně urovnána. Tento pramen se postupně protahováním ztenčuje až na žádoucí tloušťku čímž vznikne přást. Při dopřádání se přást zakrucuje v přízi na dopřádacích strojích. Zakroucení příze je buď levé, nebo pravé a označuje se Z nebo S.
- * skaní – skroucení dvou přízí společně,
- * valchování – proces, při němž se srážením a lisováním spřádá a zhutňuje povrch vlněných látek za působení vlhka a tepla; proces, při němž se vypuzují bělicí látky ze lněných tkanin a současně se dosahuje jejich změkčení. Např. sukno – tkanina vzniklá z vlny a následně zvalchovaná
- * vohlování – pročešání a urovnání vláken lnu před spřádáním. Protahování hroty vohlí se z nich vyčesávala krátká vlákna, koudel. Vlákna na jemná plátna se podobným způsobem zpracovávala ještě vohličkami, kraclemi. Odpadem byla jemná koudel